

I DAG ER OVNENE I DACHAU KALDE ...

Vi besøker den beryktede konsentrasjonsleir — og snakker med dens fengslede bødler, som selv sagt er uskyldige!

Fra VERDENS GANGS utsendte medarbeider EGIL TRESSELT

Fra redselstret Dachau. Til venstre har skjebnen innhentet noen av SS-terroristene. Amerikanske soldater avpatrullerer. Til høyre bilde av „kremasjonsovnen“. Stativet til det løpende båndet foran ovnsdøren står ennå på plass.

Dachau, 26. august 1945.

En kvart million mennesker er i årenes løp blitt ført inn gjennom gitterporten til konsentrasjonsleiren i Dachau. 31,432 overlevende i leiren opplevde befrielsen da den 7. amerikanske armé den 28. april i år rykket inn.

79 nordmenn var blant dem, og de er kommet hjem og har kunnet berette om redslene. Men la oss enda en gang gå runden gjennom Dachau, — hvor over 20,000 ble brent i krematoriene bare i krigens siste måneder. Nå treffer vi nye fanger der.

en lund av høye furutrær ligger et to hus, det gamle og det nye krematorium. Like ved ligger to rettersteder for nakkeskudd med oppkastede jordvoller som skulle oppfange kulene. Like ved enda et rettersted med en lang grøft, dekket av rister, som skulle oppsamle bløt etter offerne for andre eksekusjoner — i skyggen av en stor furu, hvor en kraftig gren er såret i barken etter bødlenes rep.

I det gamle krematorium er der to kremasjonsovner. Det ble bygd da Dachau ble anlagt i 1933. I dag er ovnene kolde, dørene står åpne. Her står tomme likkister. Bærer. Men der er ingen lik lenger. Ingen spor etter ugjerninger. Og allikevel føler en bare trang til å komme ut igjen.

Jeg går inn i det nye krematorium, den samme veien som tusener andre har gått for meg. Inn i et avledningsværelse. På gassettet dorer dødningshoder med tydelig påskrift: Vorsicht. Gas. Lebensgefahr. I hvert rom lange stenger med kroker.

— Der henger man fra seg tøyet ... Det skal renses. Mens fangene får et bad ... Bare tøyet kommer inn i gasskammerne.

— Og dette har gitt grunnlaget for myten ... ?

— Værsgod, nå går vi inn i badet. „Brausebad“ — dusjbad står der malt med store bokstaver på en dør.

— Jeg kommer inn i et rom omlag 6 ganger 8 meter. 2½ meter under taket. I taket et par lamper

og 18 spredere, slik vi kjenner dem fra alminnelige dusjer. De er fast montert i taket.

— Det ser ut som en alminnelig dusj, ikke sant. Men stikk hånden opp. Det er tett. Der er ikke noen ledningsrør. Det hele er kamuflasje. Ledningsrøret til rummet munnar ut i vegg. Det er her blåsyregassen strømmer inn. Dette er gasskammeret. Her har de tusener nakne, skinnmagre „muselmenn“ levd sine siste angstfylte minutter, møtt døden — den grusomme befrier fra lidelser som det ikke er gitt noen å gi oss beretninger om. For derfra kom de i likkjellerne hvor der ennå er spor etter at likhaugene var stablet tiltaks, mens alle kremasjonsovnene var i drift, og funksjonærene samlet ofrenes gulltenner i lade.

Mennesker bærer ansvaret for dette. Tyske mennesker som ennå lever. I en enecelle treffer jeg Engelbert Niedermayer som i fire måneder foresto „driften“ av det gamle krematorium, som hadde til arbeidshjelp fanger som selv måtte kle seg naken en dag og jages i døden.

Den amerikanske vaktposten lukker opp luken i celledøren. Den står så lavt på døren at jeg må bøye meg for å se inn til fangen, som selv står framlut, med henderne klemt til lårene, i en underlig, servil og forvirrd givaktstilling.

— De var sjef for krematoriet? Hvor lenge?

— 4 måneder. Jeg hadde ordre om å være det ... Det var i 1941 til 42.

— Hvor mange ble kremert om dagen?

— Det kunne være forskjellig, alt etter som de døde, 4—5, opp til 10.

— De visste at dette var mennesker som var myrdet?

— Det var syke mennesker som var døde.

— De visste sikkert at de ble drept.

— Ja, noen så, det var visst noen russiske offiserer som ble skutt. Til krematoriet kom de i vogner, og jeg hadde bare til oppgave å utføre mine ordrer.

— Hvordan kunne De gjøre et slikt arbeid?

— Jeg hadde det ikke godt. Jeg ville jo slett ikke selv. Jeg gikk til kommandanten og sa: Dette greier jeg ikke. Jeg må bli fritatt for dette arbeid ...

Niedermayer ser stift på meg. Er det skrekken for det umenneskelige håndverket hans som står malt i hans ekle ansikt?

— Jeg sa til kommandanten at jeg holder ikke dette ut. Det var denne lukten ...

Denne lukten ...

— Hvordan oppførte De dem mot de 1200 fanger De hadde i arbeid på garasjeanlegget?

— Jeg overvåket at de arbeidet som jeg hadde fått befaling om.

— De beskyldes for å ha begått grusomheter mot disse fangene. De har mishandlet dem.

— Jeg må innrømme, at det har hendt at jeg har gitt en og annen en urett. Jeg innrømmer det. Det var ikke som det skulle være, sett fra et moralsk standpunkt. Men jeg er ikke ansvarlig. (Fortsatt 6. side)

forbryteren av alle, for han har begått det som han selv sa var den største forbrytelse et menneske overhodet kunne begå.

— Hva var det da?

— Han tok sitt eget liv, og lot alle oss andre, som bare har gjort vår plikt, i stikken. Han er en gemen forbryter ...

— Men hvorfor skulle dere ha krematorier når det bare dreide seg om et fåtall henrettelser etter Deres utsagn?

— Vi fikk stadig nye fangetransporter. I årene 1943 til 45 kom der stadig forsendelser østfra. Og av dem var som regel en tredjedel døde før de kom fram. Og av de som ennå levde var de fleste så syke, at det ikke lyktes å berge dem.

Jeg hadde plass for 21,000 fanger i Buchenwald og de var fordelt på hovedleiren og 85 andre leire.

Jeg protesterte stadig mot å få flere fanger. Og allikevel hadde jeg 45,000 fanger i april 1945.

Jeg var jo ikke lenger herre over situasjonen. Det var Himmler alene ...

Pister, Niedermayer, general Hoffmann, alle som én vil svare akkurat det samme. Vi har handlet etter ordre. Hvor mange vil som Niedermayer vedgå at de frivillig meldte seg til skjenselsjernerne?

En og annen vil nok gjøre det. I håpet om at en innrømmelse vil telle til deres fordel. Men deres forbrytelser kan aldri slettes. Og det er forbrytelsene de skal dømmes etter.

Mellom 11 og 12,000 SS-menn er samlet i Dachau i dag. Morgen og kveld kjøres de i biler rundt til stenbruddene og til skogene hvor de under bevakning av amerikanske soldater, hvite og fargede tropper settes til å arbeide — endelig engang for den fellesnytte som de selv har talt så store ord om, og som de alltid visste å „fremme“ gjennom den mest hensynsløse egen nytte som verden noen gang har vært vitne til.

I tre svære rettsaker vil krigsretten „The War Crimes Court“, i lange tider framover felle dommer over individene etter at verden har felt dommen over det system som brakte dem til maktens tinder.

Den første rettsaken mot Franz Strasser har allerede funnet sted. Han var anklaget for mord på tre flyvere, og dommen led på dødsstraff ved hengning. Dommen er innappelabel, og bare rettingen vil bli gjort til gjenstand for en teknisk revisjon. Og så kommer det an på general Patton om dommen skal eksekveres. — General Patton opplevde å se konsentrasjonsleirene slik de ble funnet i april, fylt av mennesker som var bortført fra sine hjemland, av lik tilhørende et tyvetall nasjoner.

Han vil neppe være til sinns å benåde forbryterne som brendte mennesker i tusentall og solgte asken til Tysklands bønder som gjødsel — de bønder som ikke hadde anelse om hva der skjedde i de helveter på jorden, som av frykten for alt dette sluttet seg til nazistene og ropte Sieg Heil med en glød som bare var tendt av frykt?

I dag er ovnene

Forts. fra side 2.

lig. For jeg hadde mine ordrer å gå etter i min behandling av fangene.

— Og hvilken skjebne tror De nå De går imot?

Vokteren som er blitt fange forstår ikke spørsmålet. Han står bare stum og stirrer fram for seg i sin forvirrede givaktstilling. Har han ikke skjennet dette en tanke? Eller tør han ikke si noe?

Vokteren setter slåen for døren.

Og vi vandrer videre gjennom cellegangen i dette underlige fengsel hvor dørene er laget av eik, og hengslene er forsynt med kunstsmidde ornamenter, hvor den kunstferdige portalen bærer inkskripsjonen i smidde gotiske bokstaver: „Arbeit macht frei“. Det har kostet meget mer enn nødvendig. Var fengselsbyggingen en del av „riksprogrammet“ for kunsthåndverkets fremme? Eller var det kunstsmed-nazipampen Albrecht i Wiessee som skulle ha en ekstra-ordre for å meske seg? Han drev korrupsjonen så vidt at han endte i det samme fengsel som han hadde bygd. Han drev naziteroren så vidt overfor sine medfanger at han ble drept av dem. Det er om hans kunstferdige hengsler dorene dreier seg etterhvert som de nå skal lukke seg bak 3,000 krigsforbrytere som er pågrepet etter seiren.

En av dem som allerede er kommet i sin celle i Dachau er Hermann Pister. De norske fanger som har lidd og lengtet i Buchenwald vil huske ham. Han var leirkommandant der.

Vokteren lukker opp luken. Pister!

Han kommer helt bort til døren, leier seg fram og ansikket griner ubarbert mot meg med kalde øyne. Hendene har han foldet under haken. Fængselsrå, derangert. Mut! Nei tvertimot. Han snakker ustandselig.

— Hvor mange mennesker har De tatt livet av?

— Jeg? Ingen ...

— Har De vært sjef for Buchenwald fra 1942 til 1945 uten at der er drept noen i leiren?

— Det kan vel dreie seg om 250 til 280 henrettelser som har funnet sted i det tidsrummet, men det har jo ikke jeg ansvar for. Jeg har bare gitt ordre til henrettelsene etter at jeg har fått skriftlig pålegg om det fra Reichsführer Himmler.

— Det er han som er forbryteren, da?

— Ja, han er den største